

Nieuwe uitgave boek

In 1998 gaf hij het boek voor het eerst uit; in eigen beheer. Zijn indrukwekkende roman over Tanja, het Russische meisje dat na de Tweede Wereldoorlog via barre omwegen in Nederland aankwam. De auteur, Bert Uil, schreef haar geschiedenis op en legde daarmee niet alleen een tijdsbeeld vast maar ook een diepmenselijk drama over een vrouw die ooit de kamparts Mengele in de ogen keek.

WINSCHOTEN - Het boek Tanja is opnieuw uitgegeven, dit keer door Noordboek. „Het is geheel herzien”, vertelt Uil. De ondertitel is veranderd in ‘een aangrijpend oorlogsverhaal’. Bovendien bevat het verhalen die in de eerste editie nog ontbraken. Nieuw verhalen, die Tanja pas vertelde toen het eerste boek al verschenen was. Het was moeilijk voor haar om haar levensverhaal te vertellen omdat daarbij vele emoties naar boven kwamen.”

Bert Uil maakte kennis met Tanja toen hij haar interviewde voor zijn programma ‘De tweede helft’ dat hij maakte voor Radio WInschoten. In dat programma vertelden senioren over hun levensgeschiedenis. Bert had niet kunnen bevroeden wat voor verstrekende gevolgen die ontmoeting met Tanja zou hebben.

„Iemand noemde haar naam, ze zou wel het een en ander te vertellen hebben.” Dat bleek dus inderdaad zo te zijn. Uil was zo onder de indruk van haar verhaal dat hij besloot er een boek over te schrijven. Er volgden vele, lange gesprekken over het lot van dat Russische meisje van zeventien jaar dat in de oorlogsjaren werd gedwongen haar geboortestad Koersk en haar familie te verlaten om in Duitsland aan het werk te worden gezet.

Via vele omzwervingen –waaronder Auschwitz- komt Tatjana Penchiena in een vliegtuigfabriek in Emden terecht. Hier leert ze de Oost-Groninger Rieko Veen kennen met wie ze na de oorlog mee naar huis gaat, hij is de vader van haar kind dat onderweg is. Ook Rieko heeft veel meegemaakt is dwangarbeider.

Praten over hun verleden deed het echtpaar nauwelijks. Zij wilden hun kinderen niet belasten met de gruwelen uit het verleden. Ook het vriendje van hun zoon Sietse, ene Jan Mulder, had geen idee van de levensgeschiedenis van Tanja en haar echtgenoot.

„Ik ben nog steeds niet gekomen van het lezen van de eerste druk van Tanja in 1998. Waarom wist ik dat niet?” zo vraagt oud-voetballer en tv-persoonlijkheid Jan Mulder zich af in het voorwoord dat hij voor het boek schreef.

Toeval

„Toeval speelt een belangrijke rol in Tanja's leven”, zegt Uil. Op het moment dat Tanja en Rieko op 4 mei 1945 in Oude Pekela aankwam werd enkele kilometers verderop een baby geboren, de kleine Jan Mulder. De man die nu het voorwoord voor het boek over haar leven schreef.”

Maar vaker speelde het toeval

een rol. „In Koersk waren Duitse officieren ondergebracht in het huis van haar ouders. Een soldaat -die ooit gewond was geraakt- fungeerde daar als oppasser. Kurt Schlaag heette de man en Tanja kon al een van de weinige Russen met hem praten omdat ze Duits op school had geleerd. Later, toen het zeventienjarige meisje in de fabriek in Emden twaalf uur per aardappelen moest schillen, ontmoette ze een oudere Duitse vrouw. Deze keek vol medelijden naar het meisje dat haar studie medicijnen in haar vaderland had moeten verruilen voor het harde werk in de fabriek dat onder slechte omstandigheden moest worden verricht. ‘Arm kind, zei de vrouw tegen Tanja. Jij zou eigenlijk bij je moeder moeten zijn en mijn zoon –die ik al zo lang niet heb gezien- zou hier bij mij moeten zijn. Ik zal eens foto meenemen, dan kun je hem zien.’ En dan speelt het toeval een hele rare rol. Op de foto staat de oppasser die Tanja in haar ouderlijk huis heeft leren kennen.

Dan neemt het lot een gunstige wending. De vrouw van de soldaat is chef in de kantine van de fabriek en bezorgt Tanja een minder zware baan als kantinehulp.

Reacties

Bert Uil kreeg veel reacties op de eerste uitgave van het boek. „Die reacties zijn natuurlijk mede gekomen omdat ook uit Nederland zoveel mensen werden gedeporteerd. Een beladen woord, ik weet het. Onder toezicht van SS Obersturmbahnführer Akbert Gemke vertrokken van het perron van kamp Westerbork treinen naar Auschwitz waar de gedeporteerden dachten dat ze in werkkampen terecht kwamen. Het werd echter hun eindstation. Uit Koersk en zoveel andere steden in Rusland vertrokken ook treinen onder toezicht van de SS. Daarin zaten de zogenaamde Ostarbeiters die dachten dat ze voor één jaar te werk zouden worden gesteld in Duitsland. Voor velen van hen was Auschwitz echter een tussenstation naar een wereld voor ellende en ontberingen en velen kwamen niet terug.

Tanja is inmiddels een van de beste vrienden van Uil geworden. Voor haar was dan ook het eerste exemplaar van de nieuwe versie. Daarna kregen haar vier kinderen het boek overhandigd.

Tanja, paperback, 224 pagina's, dertig foto's en illustraties. Te koop in de boekhandel en bij de kantoren van Hazewinkel pers, rpijs: 15 euro. ISBN: 90.330.118.5.9.

str.bl. 5.5.04

